

Käesolev teabeleht on koostatud koostöös Euroopa Liidu Notariaatide Nõukoguga.**1 Kuidas koostatakse surma puhuks tehtud korraldus (testament, ühine testament, pärimisleping) vara üleminekuks?**

Testamenti on võimalik koostada kahel kujul: kas omakäelise testamendi või avaliku testamendina.

Omakäelise testamendi saab koostada ainult vähemalt 18aastane isik ning see peab olema kirjutatud algusest lõpuni oma käega ning ka allkirjastatud. Kui testament on trükitud kirjutusmasinal või arvutis või testamendilt puudub allkiri või kui testament on dikteeritud (nt lindile), on testament kehtetu ning selle tulemusel on pärandvara pärimise õigus ainult seadusjärgsetel pärijatel, kui puudub muu kehtiv pärijaid määrav testament. Tõendamise seisukohast on samuti väga oluline, et testaator allkirjastaks testamendi oma täisnimega (s.t ees- ja perekonnanimega), et ei tekiks kahtlust testamendi koostaja isikus. Peale selle soovitakse tungivalt lisada testamenti selle koostamise aeg ja koht, et näidata, millal ja kus see ametlik kirjalik dokument koostati. See on oluline, sest varasem testament võidakse tervikuna või osaliselt uue testamendiga tühistada. Kui kuupäev puudub ühelt või isegi mõlemalt testamendilt, on sageli võimatu kindlaks teha, milline neist on hilisem ja seega kehtiv.

Abielupaaridel ja registreeritud partneritel on lubatud ka koostada ühine omakäeline testament. Sel juhul peavad ühe või mõlema abikaasa või partneri koostatud omakäelise testamendi allkirjastama mõlemad abikaasad või partnerid koos (täiendavad üksikasjad on esitatud föderaalse justiits- ja tarbijakaitseministeeriumi (*Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*) brošüüri „*Erben und Vererben*“ („Pärimine ja pärandamine“) leheküljel 24 pealkirja „*Was ist ein gemeinschaftliches Testament?*“ („Mis on ühine testament?“) all).

Kui tahate olla kindel, et testamendi koostamisel ei tekiks vigu, peaksite koostama avaliku testamendi (s.t notariaalse testamendi). See tähendab, et te edastate notarile oma viimase tahteavalduse suuliselt – sel juhul paneb notar selle ise kirja – või kirjalikult (täiendavad üksikasjad on esitatud föderaalse justiits- ja tarbijakaitseministeeriumi brošüüri „*Erben und Vererben*“ („Pärimine ja pärandamine“) leheküljel 23 pealkirja „*Das öffentliche Testament*“ („Avalik testament“) all). Seda liiki testamendi võivad koostada ka alla 16aastased alaealised.

Pärimislepingu sõlmimiseks peavad mõlemad pooled ilmuma samaaegselt notari juurde (täiendavad üksikasjad on esitatud föderaalse justiits- ja tarbijakaitseministeeriumi brošüüri „*Erben und Vererben*“ („Pärimine ja pärandamine“) leheküljel 29 pealkirja „*Der Erbvertrag*“ („Pärimisleping“) all).

2 Kas korraldus tuleb registreerida? Kui jah, siis kuidas?

Selleks et ei juhtuks seda, et omakäeline testament pannakse kuskile ära või kaotatakse ära või unustatakse pärast isiku surma, on üldiselt soovitatav (kuid mitte kohustuslik) anda testament hoiule jaoskonnakohtusse (*Amtsgericht*) – või Baden-Württembergis kuni 2017. aasta lõpuni notaribüroosse (*Notariat*). Notariaalne testament antakse alati ametlikult hoiule. Sama kehtib pärimislepingu kohta, välja arvatud juhul, kui lepinguosalisel lepivad sõnaselgelt kokku, et testamenti ei anta ametlikult hoiule. Sel juhul antakse dokument notari hoiule. Ametlikult hoiule antud testament ja pärimisleping tuleb avada selle isiku surma korral, kes tegi selles testamendis või pärimislepingus sisalduvad surma puhuks tehtud korraldused (õigusaktides viidatakse sellele isikule kui testaatorile).

Alates 1. jaanuarist 2012 registreeritakse elektrooniliselt kõik omakäelised testamendid ja surma puhuks tehtud notariaalsed korraldused (testamendid ja pärimislepingud), mis on hoiule antud jaoskonnakohtutesse – või Baden-Württembergis kuni 2017. aasta lõpuni notaribüroosse –, föderaalsete notarite koja (*Bundesnotarkammer*) testamentide keskregistris. Surma puhuks tehtud korralduste puhul, mis tehti enne seda kuupäeva ja anti ametlikult hoiule, edastatakse registrile asjaomaste perekonnaseisuasutuste käsutuses olevad andmed.

Föderaalsete notarite koda kui registreerimisasutust teavitatakse kõigist riigis aset leidnud surmadest ning koda teavitab pädevat pärimisasju menetlevat kohut (*Nachlassgericht*) surma puhuks tehtud registreeritud korraldustest ja nende hoiuleandmise kohast, et oleks võimalik avada ametlikult hoiule antud testament või surma puhuks tehtud korraldus.

3 Kas surma puhuks tehtavatele korraldustele esineb muid piiranguid (nt pärandi sundosa)?

Omaksed võib pärimisõigusest ilma jätta testamendiga. Samas on alati peetud ebaausaks olukorda, kus üleelanud abikaasa, lapsed ja lapselapsed või vanemad jääksid pärandusest täiesti ilma, kuigi nad oleksid olnud seadusjärgsed pärijad testamendiga tehtud korralduste puudumise korral. Tulenevalt registreeritud samasooliste partnerite ametlikult tunnustatud ja seadusega kehtestatud vastastikustest kohustustest kehtib see ka üleelanud registreeritud samasooliste partnerite puhul. Sellepärast on seadusandja sellele kitsalt piiritletud inimrühmale ette näinud pärandi sundosa. Sundosa saama õigustatud isikutel on õigus nõuda pärijalt või pärijatelt rahalist makset, mis on võrdne poolega seadusjärgse osa väärtusest.

Näide: testaatoril on üleelanud abikaasa (kellega tal oli vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhe, mille kohaselt kumbki abikaasa säilitab omandiõiguse oma vara üle, kuid abikaasade vara netoväärtuse kasv jagatakse võrdselt) ja tütar. Testamendis nimetas testaator oma abikaasa ainupärijaks. Pärandvara väärtus on 100 000 eurot. Tütrel on õigus sundosale, mis moodustab ¼ pärandvarast (kusjuures tema seadusjärgse osa suurus on ½, s.t see on sama suur, nagu abikaasal, kellel oli testaatoriga vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhe). Selleks et arvutada summa, mis tütrel on õigus saada, tuleb sundosa väljendav mürdosa korrutada pärandvara väärtusega pärandi tekkimise ajal. See tähendab, et tütar võib nõuda lahkunu abikaasalt sundosa summas 25 000 eurot ($\frac{1}{4} \times 100\,000$ eurot).

Testaator ei saa selle sundosaga seotud nõuet takistada, lisades sundosa saama õigustatud isikute nimed testamenti, vaid tal on võimalik määrata neile vähem kui pool nende seadusjärgsest osast. Sel juhul on sundosa saama õigustatud isikul õigus saada täiendav summa, et tema sundosa moodustaks kuni poole seadusjärgsest osast.

Näide: testaator nimetas oma testamendis pärijateks oma naise (kellega tal oli vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhe) ja tütre nii, et nad päriksid vastavalt seitse kaheksandikku ja ühe kaheksandiku pärandvarast. Pärandvara väärtus on 800 000 eurot. Tütrel on õigus saada sundosa, mis moodustab ¼ pärandvarast (= 200 000 eurot). Võttes arvesse asjaolu, et ta on lisatud testamenti ja tal on juba õigus pärida 100 000 eurot (800 000 eurost 1/8), on tal seega õigus saada puudujääva osa katmiseks vaid täiendav summa (100 000 eurot).

Sundosaga seotud nõue tuleb esitada kolme aasta jooksul alates hetkest, mil sundosa saama õigustatud isik sai teada pärandist või teda kahjustavast surma puhuks tehtud korraldusest, ning kindlasti mitte hiljem kui 30 aastat pärast pärandi avanemist.

Pärijad võivad paluda sundosaga seotud nõude täitmise edasilükkamist, kui nõude viivitamatu rahuldamine kahjustaks neid tõsiselt ja ebaõiglaselt. Seaduses toodud näide kujutab endast stsenaariumi, mille puhul pere ühine kodu oleks tulnud muidu maha müüa. Sellest olenemata tuleb ikkagi nõuetekohaselt arvesse võtta soodustatud isiku või soodustatud isikute huve. Edasilükkamine tähendab, et sundosa ei tule välja maksta kohe. Kohus otsustab üksikjuhtumipõhiselt, kui pikk võib olla edasilükkamine ja kas kõnealuse sundosa nõudega seoses tuleb anda tagatis.

4 Kui surma puhuks ei ole korraldust tehtud, kes pärib siis ja kui palju?

Kui testamenti või pärimislepingut ei ole, kohaldatakse seadusjärgse pärimise norme.

Saksamaa pärimisseaduse kohaselt on pärijad ainult sugulased, s.t isikud, kellel on testatoriga samad vanemad, vanavanemad või vanavanavanemad, ning samuti isikud, kellel on testatoriga kaugemad ühised esivanemad. Selle määratluse alusel ei ole testatoriga abielu kaudu suhteid omanud isikud temaga üldsegi suguluses ning nad arvatakse seega seadusjärgsete pärijate ringist välja (näiteks ämm, väimees, kasuisa, kasutütär, tädi abielu kaudu, onu abielu kaudu jne). See on nii sellepärast, et neil ei ole testatoriga ühtegi ühist esivanemat.

Peresuhted võivad tuleneda ka lapsendamisest (lapsena), sest selle protsessiga luuakse täieõiguslikud seaduslikud peresuhted lapse ja lapsendaja ning ka lapsendaja sugulaste vahel ning tekivad kõik selliste suhetega seotud õigused ja kohustused. Sellest tulenevalt on lapsendatud lastel üldjuhul bioloogiliste lastega samad õigused (kui lapsendati täisealine laps, võidakse kohaldada eritingimusi).

Abikaasad on erand ainult sugulastest koosnevate pärijate ringis. Kuigi abikaasad ei ole tavaliselt teineteisega suguluses ja seega ei ole neil ühtegi ühist esivanemat, on neil siiski õigus abikaasa pärandusele. Kui abikaasad on lahutatud, siis pärimisõigus puudub. Teatavatel tingimustel kohaldatakse seda põhimõtet ka abikaasade suhtes, kes ei ole veel lahutatud, kuid kes elavad eraldi.

Pärimisõiguse kohaselt on registreeritud partneritel abikaasadega samasugused pärimisõigused, kuid muud liiki kooselu puhul seadusjärgne pärimisõigus puudub.

Sugulaste pärimisõigus

Mitte kõigil sugulastel ei ole võrdset pärimisõigust. Pärimisjärjekord on seadusega sätestatud.

Esimese järjekorra pärijad

Esimeses järjekorras pärivad vaid lahkunu alanejad sugulased, s.t tema lapsed, lastelapsed, lastelastelapsed jne.

Väljaspool abielu sündinud lapsed on oma ema ja isa ja nende vastavate sugulaste seadusjärgsed pärijad. (Erandiks on pärimisasjad, mille puhul testator suri enne 29. maid 2009. aastat, kui abieluväline laps sündis enne 1. juulit 1949. aastat – vt föderaalse justiits- ja tarbijakaitseministeeriumi brošüüri „*Erben und Vererber*“ („Pärimine ja pärandamine“) joonealused märkused lk 11 ja 15.)

Juhul kui leitakse sellesse väga lähedaste sugulaste ringi kuuluv isik, ei päri kaugemad sugulased pärandvarast midagi.

Näide: testatoril on üks tütar ning mitu venna- või õepoega ja venna- või õetütart. Venna- või õepojad ja venna- või õetütred ei päri midagi.

Laste lapsed (s.t lastelapsed, lastelastelapsed jne) pärivad tavaliselt ainult juhul, kui nende vanemad on juba surnud või loobunud pärandist.

Näide: lahkunud on üks üleelanud tütar ja kolm lapselast juba surnud pojalt. Tütar saab pool pärandvarast, samas kui lapselapsed peavad omavahel jagama teise poole pärandvarast – s.t selle poole varast, mis oleks muidu läinud nende isale. See tähendab, et iga lapselaps saab pärandist.

Teise järjekorra pärijad

Teises järjekorras pärivad lahkunu vanemad koos nende laste ja lastelastega, s.t lahkunu vendade ja õdedega ning venna- või õepoegade ja venna- või õetütardega. Ka sellisel juhul pärivad testatori vanemate lapsed vaid juhul, kui testatori vanemad on juba surnud. Nad pärivad nende surnud isa või ema osa.

Teise järjekorra pärijad saavad pärida vaid juhul, kui esimese järjekorra pärijad puuduvad.

Näide: testatoril on üleelanud õepoeg ja õetütar. Testatori õed ja vanemad on juba surnud. Seega pärivad õepoeg ja õetütar kumbki poole pärandvarast. Kolmanda järjekorra kaugemad pärijad

Kolmandas järjekorras pärivad vanavanemad ja nende lapsed ja lastelapsed (tädi, onu, onu- või lelle- või täditütar või -poeg jne) ning neljandas järjekorras pärivad vanavanavanemad ja nende lapsed ja lastelapsed jne. Seadusjärgne pärimine põhineb sisuliselt samadel reeglitel kui eespool kirjeldatud pärimisjärjekordade puhul. Samas alates neljanda järjekorra pärijatest on nii, et kui vanavanemate järeltulija on juba surnud, ei ole pärimisjärjekorras järgmised enam asjaomaste järeltulijate alanejad sugulased, vaid pigem saavad ainupärijateks need isikud, kes on lähimad sugulased (sellel hetkel minnakse põlvnemisel põhinevalt pärimisüsteemilt (mis tähendab liikumist iga liini pidi esivanematest allapoole kuni pärija leidmiseni) üle suhetepõhisele süsteemile (mis tähendab suguluse ja hõimluse alusel lähima sugulase kindlakstegemist)).

Alati kohaldatakse järgmist põhimõtet: piisab vaid ühest eelmise järjekorra pärijast selleks, et kõik võimalikud järgmistes järjekordades pärivad sugulased pärandist ilma jääks.

Abikaasad ja registreeritud partnerid

Üleelanud abikaasa või registreeritud partner pärib sõltumata abieluvararežiimist $\frac{1}{4}$ pärandvarast koos mis tahes alanejate sugulastega ja $\frac{1}{2}$ pärandvarast koos mis tahes teise järjekorra pärijatega (s.t testatori vanemate, vendade-õdede, venna- või õepoegade ja venna- või õetütardega) ja ka mis tahes vanavanematega.

Kui abikaasadel oli vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhe (mis kujutab endast vaikimisi režiimi, kui abikaasad ei ole abielu eelselt või järgselt leppinud kokku erinevas režiimis), suureneb eespool nimetatud osa $\frac{1}{4}$. Sama kehtib ka registreeritud partnerite puhul.

Kui esimese või teise järjekorra pärijad puuduvad ja ka vanavanemaid ei ole, pärib üleelanud abikaasa/partner kogu vara.

Näide: testatoril on üleelanud naine (kellega tal oli vara juurdekasvu tasaarvestuse varasuhe) ja vanemad. Naine saab $\frac{3}{4}$ ($\frac{1}{2} + \frac{1}{4}$) ja vanemad saavad teise järjekorra pärijatena kumbki $\frac{1}{8}$ pärandvarast. Lisaks, kui teised pärijad on teise järjekorra pärijad, nagu käesolevas näites, või vanavanemad, on naisel õigus eelosalale (*Großer Voraus*), mis hõlmab üldjuhul kõiki majapidamisesemeid ja pulmakinke (kui teised pärijad on esimese järjekorra pärijad, pärib üleelanud abikaasa seadusjärgse pärijana need esemed ainult selles ulatuses, mis on vajalik nõuetekohaseks majapidamiseks).

Riigi seaduslik õigus pärida

Kui lahkunud ei olnud abikaasat või partnerit ning ühtegi sugulast ei õnnestu kindlaks teha, saab seadusjärgseks pärijaks riik. Riigi kohustused on alati piiratud pärandvara suurusega.

5 Milline ametiasutus on pädev:

5.1 pärimisasjades?

Põhimõtteliselt on pärimisasju pädev menetlema testatori viimase alalise elukoha järgse jaoskonnakohtu juures tegutsev pärimisasju menetlev kohus (või Baden-Württembergis kuni 2017. aasta lõpuni asjakohane notaribüroo).

5.2 võtma vastu pärandi vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Pärandist loobumiseks tuleb esitada pärimisasju menetlevale kohtule avaldus. Avaldus tuleb esitada suuliselt kõnealuse kohtu esindajale, kes paneb selle kirja, või siis esitada kohtule pärast dokumendi notariaalset kinnitamist (üksikasjad on esitatud allpool.)

Pärandi vastuvõtmise avaldusele ei ole kehtestatud vorminõudeid, samuti ei ole vastuvõtmiseks kehtestatud eraldi formaalsusnõudeid. Pärandi vastuvõtmiseks piisab sellest, kui lasta mõöduda pärandist loobumiseks ette nähtud tähtaeg.

5.3 võtma vastu annaku vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Annaku vastuvõtmiseks või sellest loobumiseks tuleb esitada avaldus isikule, kes peab annaku täitma. See isik võib olla kas pärija või annakusaaja.

5.4 võtma vastu pärandi sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise avaldust?

Saksamaa pärimisõigus ei sisalda sätteid sundosa vastuvõtmise või sellest loobumise kohta.

6 Lühikirjeldus siseriikliku õiguse kohase pärimismenetluse, sealhulgas pärandvara likvideerimise ja pärandvara jagamise kohta (sealhulgas teave selle kohta, kas kohus või muu ametiasutus algatab pärimismenetluse ametiülesande korras).

Testamendi avamine

Pärimisasju menetlevale kohtule esitatud või ametlikult hoiule antud surma puhuks tehtud korralduse avab pärimisasju menetlev kohus pärast testatori surma. Pärijaid teavitatakse sellest ametlikult.

Pärimistunnistuse väljastamise menetlus

Pärimistunnistuse väljastab pärimisasju menetlev kohus (või Baden-Württembergis kuni 2017. aasta lõpuni notaribüroo). Sellel tunnistusel märgitakse ära pärijad ja nende pärimisõiguse ulatus ning vajaduse korral võidakse ära märkida ka järelepärimine või testamendi täitmine.

Pärimisasju menetlev kohus väljastab pärimistunnistuse avalduse alusel. Avalduse esitaja peab tõendama seaduses nõutud andmete õigsust või siis esitama kirjaliku kinnituse selle kohta, et andmete õigsuses ei ole alust kahelda. Avalduse esitaja saab koostada kirjaliku kinnituse vaid notari või kohtu poole pöördudes, välja arvatud juhul, kui asjaomase liidumaa õigusnormides on sätestatud, et selle küsimusega on pädev tegelema vaid notar.

Euroopa pärimistunnistuse väljastamine

Rahvusvahelises pärimisasjade menetlemise seaduses (*Internationales Erbrechtsverfahrensgesetz*) on sätestatud Euroopa pärimistunnistusega seotud menetlused. Euroopa pärimistunnistus on peaaegu kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides (välja arvatud Ühendkuningriigis, Iirimaa ja Taanis) kehtiv pärimistunnistus. See väljastatakse ka pärimisasju menetleva kohtu taotluse alusel notariaalselt tõestatud ärakirjana, millel on piiratud kehtivusaeg.

Tunnistuse peamine eesmärk on lihtsustada pärimisasjade lahendamist ELis.

Vara jagamine

Kui pärandvaral on mitu pärijat, saab pärandvarast pärijate ühisomand. Selle tulemusel on kaaspärijatel õigus pärandvara üksikuid esemeid käsutada vaid ühiselt, näiteks et müüa testatori auto, sest seda ei vajata enam. Ka pärandi valitsemine peab toimuma ühiselt. See tekitab sageli palju probleeme eriti juhul, kui pärijad elavad üksteisest kaugel ja ei suuda jõuda kokkuleppele. Selline nõ pealesunnitud omandisuhe on tavaliselt väga ebamugav ning põhimõtteliselt võib iga pärija paluda selle lõpetamist, nõudes pärandvara jagamist. Kõige olulisem erand selles küsimuses on see, kui testator on oma testamendiga ette näinud, et pärandvara ei tohi jagada teatava aja jooksul, näiteks selleks, et perefirma võiks jätkata tegevust.

Kui testator on määranud testamenditäitja, siis vastutab see isik pärandvara jagamise eest. Kui sellist isikut määratud ei ole, peavad pärijad tegema seda ise. Selleks võivad nad paluda notari abi. Kui hoolimata notari kui vahendaja määramisest ei suuda pärijad jõuda kokkuleppele, on ainus võimalus minna kohtusse.

7 Kuidas ja millal saab isikust pärija või annakusaaja?

Seadusjärgse pärimise üksikasjad on esitatud eespool.

Kui lahkunud oli testament, on see ülimuslik seadusjärgset pärimist käsitlevate normide suhtes. Sellest tulenevalt pärivad ainult testamendis nimetatud isikud, kui testator jättis oma testamendis juhised kogu vara kohta. Üksikasjad selle kohta, kellel on õigus sundosale, on esitatud eespool.

Testatori surma korral läheb pärand seaduslikult üle pärijale või pärijatele (pärandi automaatse omandamise põhimõte). Samas on pärijatel õigus loobuda oma pärandist (vt allpool).

Testator võib oma testamendiga jätta ka annaku, näiteks määrates konkreetsed esemed või konkreetse summa konkreetsetele isikutele. Sel juhul ei käsitata annakusaajaid pärijatena, vaid neil on õigus esitada kostja/kostjate vastu nõue selle kohta, mis neile testamendiga konkreetselt jäeti.

8 Kas pärija pärib ka surmu võlad? Kui jah, siis millistel tingimustel?

Pärandist loobumine

Pärijad ei vastuta pärandvaraga seotud kohustuste eest, kui nad loobuvad pärandist ettenähtud tähtajaks. Üldjuhul peab pärija loobuma pärandist kuue nädala jooksul alates sellest, mil talle anti teada pärandi avanemisest ja tema pärijastaatuse tekkimise alustest. Loobumiseks tuleb esitada pärimisasju menetlevale kohtule ametlik avaldus. Selle võib esitada kas suuliselt pärimisasju menetleva kohtu esindajale, kes selle kirja paneb, või siis võib esitada kirjaliku avalduse pärast dokumendi notariaalset kinnitamist. Viimasel juhul piisab kirja esitamisest, kuigi pärija allkirja peab kinnitama notar. Pärandi vastuvõtmine või sellest loobumine on tavaliselt siduv.

Vastutus pärandi vastuvõtmise korral

Kui pärijad võtavad pärandi vastu, siis asuvad nad õiguse seisukohast põhimõtteliselt nõu testatori asemele. See tähendab, et nad pärivad ka isiku võlad ja põhimõtteliselt peavad kasutama oma vara nende võlgade tasumiseks.

Kuid pärijatel on võimalik piirata oma vastutust päritud võlgade eest seadusliku pärandvaraga (*Erbmasse*). See tähendab, et mis tahes võlausaldajad, kellele lahkunu võlgu oli, võivad oma võlad pärandvara arvelt sisse nõuda, kuid pärijate enda vara on kolmandate isikute eest kaitstud. Pärijatel on oma vastutust võimalik selliselt piirata kahel viisil: nad võivad esitada pärimisasju menetlevale kohtule avalduse eesmärgiga nõuda pärandvara valitsemist võlausaldajate nimel või siis võivad nad nõuda pärandvaraga seotud pankrotimenetlust, esitades avalduse sellele jaoskonnakohtule, kes on pädev menetlema maksejõuetusküsimusi.

Kui pärandvarast ei piisa isegi selleks, et katta võlausaldajate nimel pärandvara hooldamisega seotud kulud või pärandvaraga seotud pankrotimenetluse kulud, võivad pärijad ikkagi oma vastutust piirata. Kui võlausaldaja esitab nõuded, võivad pärijad tugineda väitele, et pärandvarast ei piisa nende nõuete rahuldamiseks. Pärijad võivad sel juhul keelduda pärandvaraga seotud võlgade tasumisest sellises ulatuses, mis ületab nende katmiseks olemasoleva pärandvara väärtuse. Samas on pärijad kohustatud võlausaldajatele üle andma kogu olemasoleva pärandvara.

Kui pärijad ei soovi tegeleda võlgadega, mida nad ei osanud ette näha, piisab neil avaliku teavitamise menetluse (*Aufgebotsverfahren*) algatamisest. Selle menetluse raames saavad pärijad esitada pärimisasju menetlevale kohtule avalduse, milles palutakse kõigil testatori võlausaldajatel teavitada kohut ettenähtud tähtajaks nendest võlgnevustest, mida testator ei ole neile tagasi maksnud. Kui võlausaldaja ei esita oma nõudeid õigeaegselt, peab ta rahulduma sellega, mis jääb pärandist lõpuks järele. Avaliku teavitamise menetlus võib aidata ka selgitada olukorda pärijate jaoks, sest selle käigus selgub, kas on alust lasta määrata pärandvarale ametlik hooldaja, taotlede pärandvara hooldamist või pankroti.

9 Milliseid dokumente ja/või millist teavet üldjuhul nõutakse kinnisvara registreerimiseks?

Kinnistusregistri andmete muutmiseks tuleb esitada avaldus koos tõenditega, mis näitavad, et varasem kanne ei ole tõene, nii et kinnisaja omaniku pärija oleks võimalik kanda omanikuna kinnistusregistrisse. Selleks et taotleks kinnistusregistri andmete muutmist pärast vara registrijärgse omaniku surma, peab avalduse esitaja esmalt tõendama oma pärijastaatust.

Kinnistusregistri andmete muutmiseks saab avalduse esitaja sel juhul tõendada oma staatust pärijana, esitades selleks pärimistunnistuse või Euroopa pärimistunnistuse.

Kui pärimine toimus avalikus dokumendis (notariaalne testament või pärimisleping) surma puhuks tehtud korralduse alusel, siis piisab, kui kinnistusametile (*Grundbuchamt*) esitatakse asjaomane korraldus ja selle avamist käsitlev ametlik dokument.

Kui kinnisvara saadakse annakuna, tuleb vara annakusaajale üleminekuks alati esitada notariaalakt olenemata sellest, milliseid pärimisnorme kohaldatakse. Notariaalaktis peab olema märgitud, et annakusaajal on õigus saada kinnisasja omandiõigus.

Konkreetsed pärimisasja laadist olenevalt võidakse nõuda ka muid dokumente. Näiteks selleks, et äriühingut saaks pärijana registreerida, peavad avalduse esitajad esitama tõendid oma esindusõiguse kohta (näiteks ametliku väljavõtte äriregistrist).

9.1 Kas pärandi hooldaja määramine on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik? Kui see on kohustuslik või taotluse korral kohustuslik, milliseid samme tuleb selleks astuda?

Saksamaa pärimisõiguse kohaselt võidakse pärandvara hooldamist võlausaldajate nimel kasutada selleks, et võlgasid ei nõutaks sisse pärijate vara arvelt. Pärimisasju menetlev kohus võib teha korralduse pärandvarale hooldaja määramise kohta vaid volitatud isiku (pärija, testamenditäitja, kogu pärandi soetaja või järelpärija) taotluse alusel.

Pärandi hooldaja on ametlikult määratud organ. Kuigi pärandi hooldaja ülesanne on valitseda kellegi teise kogu vara, on ta kohtuvaidluse korral siiski eraldiseisev isik. Hooldaja täidab oma ametlikke ülesandeid eraõiguslikel alustel, kui ta valitseb teise isiku vara, pidades selle käigus silmas kõigi asjaomaste poolte (pärijad ja võlausaldajad) huve. Pärandi hooldajal on õigus ja tegelikult ka kohustus pärandit valitseda. Selle tegevuse eesmärk ei ole pelgalt säilitada ja suurendada pärandvara, vaid eelkõige rahuldada pärandvara võlausaldajate nõuded. Pärandi hooldaja peamine ülesanne on tagada, et pärandvaraga seotud kohustused saavad täidetud.

9.2 Kellel on õigus surma puhuks tehtud korraldus täide viia ja/või pärandit hooldada?

Peale tegelike pärijate, pärandi hooldaja (pankrotihalduri) (vt eespool) ja testamenditäitja (vt allpool) võidakse selline õigus anda ka usaldusisikule (*Nachlasspfleger*).

Pärimisasju menetlev kohus võib usaldusisiku ametlikult määrata siis, kui ei ole selge, kes on pärija, või ei ole teada, kas ta on pärandi vastu võtnud.

Usaldusisiku ülesanne on kaitsta ja säilitada pärandvara tundmatu pärija huvides.

Pärimisasju menetlev kohus määrab usaldusisiku vastutuse ulatuse iga üksikjuhtumi puhul eraldi. See ulatus võib olla väga lai või siis võidakse lihtsalt keskenduda pärandvara üksikute esemete valitsemisele. Üldjuhul on usaldusisiku ülesanne teha kindlaks teadmata pärijad ning kaitsta ja säilitada pärandit. Põhimõtteliselt ei ole usaldusisiku eesmärk rahuldada pärandvara võlausaldajate nõudmisi, sest tema ülesanne on eelkõige kaitsta pärijaid. Erandina võivad usaldusisiku ülesanded hõlmata ka pärandvara kasutamist selle varaga seotud kohustuste tasumiseks, kui see on vajalik pärandvara nõuetekohaseks valitsemiseks ja säilitamiseks või kahju vältimiseks, eelkõige mis tahes selliste kulude tasumiseks, mis võivad tekkida tarbetute kohtuvaidluste tulemusel.

9.3 Millised on pärandi hooldaja volitused?

Testaatoril on õigus määrata surma puhuks tehtud korraldustes üks testamenditäitja või mitu testamenditäitjat. Ta võib anda ka kolmandale isikule, testamenditäitjale või pärimisasju menetlevale kohtule õiguse määrata (teine) testamenditäitja. Testamenditäitja kohustused algavad kohe, kui vastav isik nõustub enda määramisega sellesse rolli.

Seaduse kohaselt peab testamenditäitja täitma testaatori testamendis tehtud korraldused. Kui pärijaid on rohkem kui üks, vastutab testamenditäitja pärandi jagamise eest nende vahel.

Testamenditäitja peab pärandvara valitsema. Eelkõige on tal õigus pärandvara valdusele ja õigus võõrandada pärandvara esemeid. Sel juhul ei ole pärijatel õigust ette näha mingeid korraldusi seoses pärandvara esemetega, mida valitseb testamenditäitja. Tal on ka õigus võtta kohustusi pärandvara nimel, tingimusel et see on vajalik selle vara nõuetekohaseks valitsemiseks. Tal on õigus teostada käsutamistingimusi tasuta ainult juhul, kui selleks on moraalne kohustus või kui seda tehakse üldistest moraalinormidest lähtuvalt.

Samas on testaatoril võimalik piirata seaduses testamenditäitjale sätestatud volitusi vastavalt oma äranägemisele. Samuti on testaatoril õigus määrata testamendi täitmise tähtaeg. Ta võib näiteks minna nii kaugele, et lubab testamenditäitjal hallata pärandvara ja jagada see lühikese aja jooksul. Teisalt võib ta ka otsustada anda oma testamendis või pärimislepingus juhised, mille kohaselt pärandvara täitmine on pikaajaline. Põhimõtteliselt võib pikaajaline täitmine kesta maksimaalselt 30 aastat alates pärandi avanemise tegelikust kuupäevast. Sellest olenemata võib testaator anda juhised pärandvara valitsemiseks kuni pärija või testamenditäitja surmani või kuni neid isikuid mõjutava konkreetse sündmuse asetleidmiseni. Sel juhul võib testamendi täitmine võtta tegelikult kauem aega kui 30 aastat.

10 Millised dokumendid antakse üldjuhul välja siseriikliku õiguse kohaselt pärimismenetluse jooksul või selle lõpus, tõendades pärandisaajate staatust ja õigusi? Kas neil on konkreetne tõendusjõud?

Tavaliselt vajab pärija pärimisõiguse olemasolu tõendamiseks pärimistunnistust või Euroopa pärimistunnistust (näiteks kui pärija soovib, et testaatori nimel olnud maatükk või pangakonto läheks üle tema nimele). Kui on olemas avalik testament (vt eespool), ei pruugi pärimistunnistuse või Euroopa pärimistunnistuse esitamine olla sel juhul vajalik.

Viimati uuendatud: 24/10/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.